

Reactieformulier

Consultatie NBA-handreiking 1153 - Frauderisicoanalyse

Consultatieperiode loopt tot en met 16 september 2024

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Instructies voor respondenten

We verzoeken u de consultatiereactie uiterlijk aan te leveren op **16 september 2024**.

Dit reactieformulier is bedoeld voor het geven van uw consultatiereactie op de concept NBA-handreiking 1153. Het gebruik van dit document zal de verzameling en analyse van consultatiereacties door de NBA vergemakkelijken.

U kunt reageren op alle vragen of alleen geselecteerde vragen. Om uw consultatiereactie zo goed mogelijk te kunnen behandelen, verzoeken we het volgende:

- Geef uw algemene reactie door middel van de 'drop-down' keuzemenu's.
- Geef de reden voor uw antwoorden bij de gedetailleerde reactie. Als u het niet eens bent met de voorstellen in de handreiking, geef dan uw specifieke redenen en specifieke suggesties aan voor het wijzigen van de handreiking.
- Benoem zo specifiek mogelijk waar uw consultatiereactie betrekking op heeft, bijvoorbeeld door te verwijzen naar specifieke paragrafen, voorbeelden of alinea's in de handreiking.
- Vermijd het invoegen van tabellen of tekstvakken in het formulier bij het geven van uw antwoorden op de consultatievragen, omdat dit de verzameling van de reacties zal bemoeilijken.
- Dien uw opmerkingen in met behulp van dit formulier, zonder een begeleidende brief of een samenvatting van uw belangrijkste punten. Benoem in plaats daarvan eventuele belangrijke punten zoveel mogelijk in uw antwoorden op de vragen.

Uw reactieformulier kunt u zenden naar: consultaties@nba.nl. De NBA vindt het belangrijk om transparant te zijn over de reacties die zij krijgt met betrekking tot voorgestelde regelgeving en toelichtingen daarop. Daarom vragen wij om bij indiening van uw reactie aan te geven of wij uw reactie wel of niet mogen publiceren op de website van de NBA.

Onderdeel A: Uw gegevens

Naam van uw organisatie (of uw naam als u een reactie indient in persoonlijke hoedanigheid)	PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Naam/namen van verantwoordelijke(n) voor deze indiening (of laat leeg als dit hetzelfde is als hierboven)	Victor J.C. Valckx RA EMoC
Naam van contactpersoon voor deze reactie (of laat leeg als dit hetzelfde is als hierboven)	
E-mailadres van contactpersoon	victor.valckx@pwc.com

Onderdeel B: Antwoorden op de consultatievragen

Voor elke vraag, begint u met uw algemene antwoord op de vraag middels de keuzelijst. Geef uw gedetailleerde opmerkingen, indien van toepassing, daaronder bij de behorende sectie.

1. *Wat vindt u in het algemeen van de opzet en duidelijkheid van deze handreiking?*

Algemene reactie: Goed

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

De genoemde voorbeelden zijn behulpzaam en verduidelijken waar het om gaat. In Handreiking 1137 wordt, als onderdeel van de frauderisicoanalyse, veel aandacht besteed aan corruptie. In deze handreiking komt corruptie maar summier aan de orde. Wellicht kan hier wat meer aandacht worden gegeven. Bijvoorbeeld corruptie ook noemen bij afbeelding 2 en paragraaf 2.3.

2. *Wat vindt u van het samenvattende schema in afbeelding 2 op pagina 4?*

Algemene reactie: Voldoende

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Het samenvattende schema geeft hoog over het proces van een frauderisicoanalyse weer. Wij raden aan de gebruikte afkortingen nader toe te lichten in bijvoorbeeld een legenda. Ook adviseren wij de term 'CBO' te vervangen door 'cijferanalyse'. Dit is de term die wordt gebruikt in Standaard 240. In het bovenste gedeelte van het schema worden activiteiten weergegeven met verwijzingen naar paragrafen uit Standaard 240. De activiteiten met verwijzingen komen niet geheel overeen met hetgeen vermeld staat in paragraaf 2.5 (pagina 12), paragraaf 4.1 van Handreiking 1137 en Standaard 315.A11 (voetnoot 15). Wij raden aan dit consistent te maken.

3. *Is de toepassing van Standaard 240 en, meer specifiek, het door de accountant te volgen proces van de frauderisicoanalyse duidelijk uitgelegd?*

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Geen bijzonderheden.

4. Verdiepende onderwerpen

a) *Is de uitwerking dat aanwezige maatregelen van interne beheersing binnen de entiteit geen positieve invloed hebben op de frauderisicoanalyse duidelijk (paragraaf 2.2)?*

Algemene reactie: Onduidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

In paragraaf 2.1 en paragraaf 2.2. wordt herhaald aangegeven dat de accountant op basis van de standaarden verplicht is inzicht te verkrijgen in, onder meer, de interne beheersing. Wat ons betreft zou

nog duidelijker toegelicht mogen worden dat tekortkomingen in de interne beheersing een indicatie kunnen zijn voor gelegenheid tot fraude en daarmee een frauderisicofactor kunnen vormen.

In de opsomming in alinea 1 van paragraaf 2.2. zijn twee opties vermeld ('zo ja' en 'zo nee'). Bij het 'zo nee' scenario is uitsluitend vermeld dat het ontbreken van tekortkomingen in deze fase geen positieve of compenserende rol speelt. Dit komt in de volgende paragraaf ook terug, waar staat vermeld dat bij het identificatieproces van frauderisicofactoren het steunen op effectieve interne beheersingsmaatregelen geen rol speelt. Dit is verwarrend en naar onze mening niet geheel juist. Het gaat hier immers om het identificeren van frauderisicofactoren. Indien de accountant concludeert dat de interne beheersing in een relevant proces adequaat is opgezet en effectief werkt, zal hij/zij tot de conclusie kunnen komen dat in dit proces vanuit het perspectief van interne beheersing geen indicaties bestaan voor gelegenheid tot fraude. Dit kan dus een reden zijn om geen frauderisicofactor te identificeren. Voor de evaluatie van frauderisicofactoren kan de accountant geen gebruik maken van de kwaliteit van de interne beheersing. Wij adviseren u dit te verduidelijken.

De gekleurde 'let op' box wordt later herhaald in paragraaf 3.2. Wij geven ter overweging om de box in paragraaf 2.2. te verwijderen.

b) Is het onderscheid in frauduleuze financiële verslaggeving en oneigenlijke toe-eigening van activa duidelijk (paragraaf 2.3)?

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Geen bijzonderheden.

c) Is de toelichting op de frauderisicofactoren duidelijk (hoofdstuk 3), inclusief de toelichting op de fraudedriehoek (paragraaf 3.3)?

Algemene reactie: Onduidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Bij de sectie 'gelegenheid om fraude te plegen' is vermeld dat het accountants kan helpen om naar specifieke capaciteiten te kijken van degenen die in staat zijn deze tekortkomingen uit te buiten. Eveneens is vermeld dat de accountant naar dit onderwerp geen onderzoeksplicht heeft. Wij raden aan om meer duiding te geven aan wat van de accountant wordt verwacht ten aanzien van het evalueren van specifieke capaciteiten van degenen die in staat zijn deze tekortkomingen uit te buiten en hoe de accountant dit kan evalueren. Ook vragen wij aandacht voor de mogelijkheid dat de accountant niet altijd zicht heeft op de mogelijke capaciteiten van functionarissen bij een client. Ook is niet iedere accountant in staat is om te oordelen over de capaciteiten van functionarissen bij een cliënt. Dit zou mogelijk kunnen impliceren dat de accountant specialisten aan het team zou moeten toevoegen.

d) Is de evaluatie van frauderisicofactoren om te komen tot frauderisico's (hoofdstuk 4) duidelijk? En is de uitleg en het diagram in paragraaf 4.2 rondom het gebruik van het spectrum (waarschijnlijkheid x orde van grootte) duidelijk?

Algemene reactie: Onduidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Als hulpmiddel wordt het plaatsen van frauderisicofactoren op een spectrum voorgesteld. Het is de vraag of alle frauderisicofactoren zich ervoor lenen om in een spectrum geplaatst te worden. Standaard 240.A25 stelt ook dat frauderisicofactoren niet gemakkelijk zijn te rangschikken in volgorde van belangrijkheid. Wij vinden het meer voor de hand liggen om na te gaan welke fraudes zich kunnen voordoen vanuit deze frauderisicofactoren, de in paragraaf 4.2 genoemde fraudescenario's. Het plaatsen van fraudescenario's in een spectrum kan dan een vervolgstap zijn. Overigens kan het wel wat meer benadrukt worden dat goed vastgelegd dient te worden waarom bepaalde frauderisicofactoren volgens de accountant niet tot een frauderisco's hebben geleid.

e) *Wat vindt u van de toelichting op het veronderstelde frauderisico van doorbreking van de interne beheersing door het management (paragraaf 5.1)?*

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Geen opmerkingen.

f) *Wat vindt u van de toelichting op het veronderstelde frauderisico van de opbrengstverantwoording? Is de uiteenzetting van de hoofregel en de uitzondering (paragraaf 5.2) duidelijk?*

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

In paragraaf 5.2.5 wordt ingegaan op samenhang tussen 'managementfraude' en het veronderstelde risico op fraude in de opbrengstverantwoording. Wij raden aan om meer guidance te geven over deze samenhang en verschillen tussen 'managementfraude' en het veronderstelde frauderisico bij opbrengstverantwoording en duidelijker neer te zetten dat sprake is van twee verschillende risico's.

g) *Mist u nog andere onderwerpen waarop verdieping gewenst is? Zo ja, kunt u dit en de bijbehorende prioritering hiervan motiveren*

Algemene reactie: Nee

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Geen bijzonderheden.

5. Voorbeelden

a) *Zijn de voorbeelden (in de paragrafen 4.3, 4.4, 5.1 en 5.3) helder en illustratief?*

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Wij raden aan om de voorbeelden in paragraaf 4.4. te introduceren en/of te beschrijven welk leerpunt wordt beoogd met het geven van de voorbeelden.

Met betrekking tot het overzicht van voorbeelden in paragraaf 5.1. raden wij aan om de samenhang met het veronderstelde frauderisico in de opbrengstverantwoording te beschrijven.

Wij begrijpen de opmerkingen dat de voorbeelden in paragraaf 5.3 niet uniform zijn uitgewerkt. Toch raden wij aan om na te gaan of alle voorbeelden consistent met de (voorgestelde) handreiking zijn

uitgewerkt. Denk hierbij aan het expliciet toepassen van paragraaf 4.2 bij de uitwerking van de voorbeelden. Ook een expliciete en consistente toepassing van paragraaf 2.2. raden wij aan.

b) Kunt u aanvullende voorbeelden aanleveren die toezien op de verdiepende onderwerpen?

Algemene reactie: Nee

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

De genoemde voorbeelden zijn adequaat. Geen bijzonderheden.

c) Kunt u voorbeelden aanleveren van hoe u uw cliënt heeft gestimuleerd een interne frauderisicoanalyse op te stellen, en hoe u deze analyse hebt gebruikt bij de uitvoering van uw eigen frauderisicoanalyse?

Algemene reactie: Ja

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Door het houden van fraudebewustwordingssessies waarbij vertegenwoordigers van de belangrijkste processen aanwezig waren.

6. Zijn de vereisten ten aanzien van het documenteren van de verschillende werkstappen in het proces van de frauderisicoanalyse voldoende duidelijk?

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Geen bijzonderheden.

7. Recent is de NBA-handreiking 1137 (corruptie, werkzaamheden van de accountant) geactualiseerd. Hierin wordt een link gelegd naar fraude en de frauderisicoanalyse. Is de uitwerking in deze NBA-handreiking 1153 volgens u voldoende duidelijk en consistent met de NBA-handreiking 1137?

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Geen bijzonderheden, maar zie onze opmerking bij het antwoord op vraag 1.

8. Heeft u nog andere adviezen en/of opmerkingen met betrekking tot de NBA-handreiking 1153?

Algemene reactie: Ja

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

In paragraaf 2.5 wordt onder meer de fraudediscussie binnen het controleteam behandeld. Wij hebben de ervaring dat de effectiviteit van deze discussie toeneemt wanneer de externe accountant en betrokken teamleden meer kennis hebben van mogelijke fraudeschema's. Mogelijk kan dit nog een aanvulling vormen op hetgeen is uitgewerkt in deze paragraaf.